

SKALNIČKÁŘŮV ROK

Klubový zpravodaj číslo 41 (1-2000)

OBSAH

NAŠE AKCE:

Přednášky a členské schůze

Výstava 2000

Burzy rostlin 2000

Zájezd

Knihovna

PĚSTITELSTVÍ:

Belamcanda chinensis (*Jaroslav Bič*)

Novinky a zajímavosti z výměny semen 1999-2000 (*M.Martan*)

Penstemony vhodné pro naše podmínky (*J.Schindler*)

B.Mathew: Drobné cibuloviny - rod *Chionodoxa* (*M.Doležal*)

CO NÁS ZAJÍMÁ:

Setkání skalničkářů 2000

Co nového ve Čtyřlístku ?

Skalničkářské výstavy v roce 2000

INFORMACE Z KLUBU:

Z členské základny

Inzerce

Drobné zprávy a informace

Kalendář akcí klubu v 1.pololetí 2000

N A Š E A K C E

PŘEDNÁŠKY A ČLENSKÉ SCHŮZE

Sejdeme se v únoru, březnu a červnu první čtvrtek v měsíci, v dubnu pak výjimečně první středu v měsíci. Květnová schůze odpadá, neboť se kryje z termínem výstavy. Místo schůzí zůstává stejné: sál ve druhém poschodí domu na Křenové ulici č.67 (2.zastávka tramvaje od Hlavního nádraží směr Líšeň, Juliánov). Aktuální informace o dění v klubu a

případných změnách programu můžete sledovat ve vývěsní skříňce domu "U medvídka" na Joštově ulici č.7 (naproti zastávce tramvaje).

* *Čtvrtek 3.února 2000, 16.30*

Ing.Vojtěch Holubec

Za květenou jižního a západního Kavkazu - Expedice 1999

* *Čtvrtek 2.března 2000, 16.30*

Dr.Vít Hrabě

Pirin

Těžiště přednášky se bude týkat Pirinu, navštívíme ale i jiná, neméně zajímavá horstva Bulharska.

* *Středa 5.dubna 2000, 16.30*

Ing.Mojmír Martan

Obrázky ze zájezdů

Promítneme si obrázky ze zajímavých míst, která jsme v minulých letech navštívili s klubovými zájezdy. Aby se pravidelní účastníci zájezdů náhodou nenudili, bude přednáška okořeněna také záběry ze soukromých cest přednášejícího.

Pozor! Přednáška je ve středu! Ve čtvrtek 6.dubna je totiž přejímka zboží do 1.jarní burzy.

* *čtvrtek 1.června 2000, 16.30*

Odpoledne otázek a odpovědí

Po delší době chceme oslovit zejména nové nebo méně zkušené členy, aby nám položili otázky, týkající se skalničkaření. Otázky můžete předávat zástupcům výboru klubu kdykoliv v průběhu zimních či jarních měsíců, nejlépe v písemné formě. Budeme tak mít čas na přípravu odpovědí. Na schůzi můžete také přinést diapozitivy ze svých zahrádek a skalek (z časových důvodů maximálně cca 10-15), případně rostliny nebo jejich fotografie, které neznáte jménem. Odpovídat budou nejzkušenější pěstitelé klubu.

Po prázdninách se sejdeme ve čtvrtek 7.září 2000 na Křenové 67 v 16.30, kdy odstartujeme podzimní sérii přednášek a členských schůzí, jejichž odbornou náplň budeme teprve připravovat.

VÝSTAVA 2000

Uskuteční se na tradičním místě v areálu Zahradnického centra firmy Čtyřlístek v Brně-Bystřci u mostu přes Svratku.

* přejímka exponátů: středa 26.4. 10-17 h.

čtvrtek 27.4. 10-14 h.

* slavnostní zahájení: pátek 28.4. 16.00 h.

* vlastní výstava: sobota 29.4. až pondělí 8.5.,

vždy od 9 do 18 h.

* likvidace výstavy: úterý 9.5. 12-16 h.

Poněvadž budou v areálu výstavy prováděny některé zásadnější změny a úpravy, musíme na ně reagovat i my. Budeme proto svolávat podle počasí některé dílčí brigády již v březnu a pak po celý duben. Hlavním brigádnickým dnem pro přípravu výstavy by měla být sobota 22.4. (i když po ní následují velikonoce, které jsou letos v nejzazším možném termínu). Spoustu brigádníků "užijeme" i ve středu 26.4., ve čtvrtek 27.4. a také dopoledne 28.4. Brigádníci budou vítáni i v den likvidace výstavy v úterý 9.5.

Podrobný rozpis brigád bude k dispozici na březnové a dubnové členské schůzi.

Bude třeba také obsadit služby v areálu. Ochotní zájemci se mohou přihlásit u jednatelky přítelkyně Salzburgerové nebo u matrikářky přítelkyně Prokešové na členských schůzích.

Brigády budou honorovány. Podobně jako loni proplatíme členům klubu - vystavovatelům - po vyplnění cestovního příkazu dovoz a odvoz exponátů, pokud dodají na výstavu nejméně 10 kvalitních rostlin.

Drobná změna bude v evidenci exponátů. Za vystavovatele bude považován (kromě tradičního pravidla 3 a více exponátů) jen ten, kdo při přejímání exponátů předloží jejich seznam (+ kopii). Tyto listiny mu budou podepsány a kopii si uschová. Pro evidenci exponátů lze použít listiny pro přejímku rostlin do burzy. Dodržujte také čas vyčleněný pro příjem a výdej exponátů. Odběr exponátů mimo dobu likvidace výstavy je nutno předem oznámit tomu, kdo exponáty přebíral (což bude př. Martan, v případě záskoku př. Škorpil, Merta, Hadač nebo Hrabě).

BURZY ROSTLIN 2000

Obě se uskuteční v areálu Čtyřlístku v Brně-Bystrci.

1. jarní burza

příjem zboží: čtvrtek 6.4. 12-18 h.

prodej : pátek 7.4. 9-18 h.

sobota 8.4. 9-12 h.

likvidace : sobota 8.4. 12-15 h.

2. jarní burza (při výstavě)

příjem zboží: čtvrtek 27.4 12-18 h.

pátek 28.4. 10-12 h.

prodej : sobota 29.4. až pondělí 8.5. 9-18 h.

likvidace : úterý 9.5. 12-16 h.

Během výstavy je možné navážet zboží ráno před otevřením areálu (do 8.45) a po uzavření areálu (po 18 h.)

Prosím dodržujte uvedené časy, zejména ráno musí všechna vozidla do 8.45 opustit výstavní prostor !

Tak jako v minulých sezónách si klub za zprostředkování prodeje strhává 25% ceny. U vystavovatelů, kteří dodají alespoň 3 kvalitní exponáty se sráží jen 20%.

Do prodeje přijímáme jen dobře zakořeněné (snad s výjimkou vodních rostlin), zdravé výpěstky opatřené dostatečně velkou bílou jmenovkou (na prodejce bílé fólie jsme upozorňovali v předchozích číslech našeho časopisu). Na jmenovce musí být měkkou tužkou nebo vodou nesmazatelným černým fixem uvedena cena, latinský název rostliny a na opačném konci jmenovky (zapíchnutém v zemině) číslo pěstitele. Pokud toto číslo neznáte, kontaktujte se s vedoucím burzy přítelem Pokorným, který vám také předá přejímací listiny.

U přítele Pokorného se na členských schůzích také mohou hlásit zájemci o služby na 2. burze. Výplata za prodané rostliny z burzy a peníze za služby a brigády se budou vydávat ve čtvrtek 15.6.2000 mezi 15.30 a 16.30 hodinou v klubovně (správní budova Čtyřlístku u mostu v Bystrci, 1. poschodí, 1. dveře vpravo).

MM

ZÁJEZD

Pro letošní rok plánujeme třídní zájezd do severozápadních Čech, a to v termínu od 26.5. (pátek) do 28.5.2000 (neděle). Ubytování bude v Nejdku. První den předpokládáme návštěvu 2 skalničkářů a podle zájmu krátký výjezd na německou stranu Krušných hor, nebo prohlídku některých zajímavých přírodních lokalit. Druhý den bychom navštívili několik skalek, některá zajímavá místa v okolí a prohlédli si Karlovy Vary. Třetí den cestou zpět plánujeme prohlídku zámku a zámeckého parku v Klášterci nad Ohří a zastávku v Průhonicích, kde bychom navštívili některé méně známé provozní plochy a výsadby.

Počítejte se zálohou ve výši 1300-1500 Kč na osobu. Vzhledem k možnosti krátkého výletu na Německou stranu Krušných hor si zkontrolujte platnost pasu.

Upřesnění programu podají hlavní organizátoři zájezdu přítelkyně Utínková a přítel Škorpil.

Vzhledem k velkému zájmu členů klubu o zájezd budou upřednostňováni ti, kteří se aktivně zúčastňují práce v klubu (např. brigádami).

MM.

KNIHOVNA

Jelikož přibýlí v klubu noví členové, dovoluji si zopakovat pravidla půjčování knih. Knihy se půjčují v klubovně, kterou naleznete v Bystrci ve správní budově Čtyřlístku (1.poschodí, 1.dveře vpravo). Knihy se půjčují jen členům klubu a nelze je zasílat poštou !

Výpůjčním dnem bude čtvrtek 17.2.,16.3.,20.4., 18.5., 15.6.a 24.8.2000, od 16.00 do 16.30 hodin. Pro jistotu však doporučuji telefonické ověření termínu (dovolená,služební cesta ap.).

Jelikož všechny členy osobně neznám, budu po vás

požadovat členský průkaz. Seznam knih a časopisů (jsou zde vypsána témata hlavních článků v jednotlivých číslech) mohou zapůjčit k nahlédnutí na členské schůzi, vážní zájemci ho mohou získat za úhradu nákladů na rozmnožení, případně poštovné. Existuje ještě jedna možnost půjčování knih - na členské schůzi si příslušný titul vyberete ze seznamu a já vám ho přinesu na příští schůzi. Výpůjční doba je věcí dohody, zpravidla 1-3 měsíce. Knihy se vrací buď osobně v klubovně, nebo na členských schůzích. Při zapůjčení vybraných zahraničních titulů je nutno složit zálohu (500 nebo 1000 Kč - viz.seznam knih), která bude v plné výši vrácena při odevzdání knihy.

V poslední době se nám podařilo sehnat do knihovny následující tituly:

*** Jehličnany pro zahrady a skalky** (*Petr Pasečný*)

Knihu vydalo nakladatelství GRADA v roce 1999. Přináší základní informace o pěstování jehličnanů v zahradách, uvádí rozsáhlý sortiment jehličnanů včetně podmínek pěstování (způsobu výsadby, rozmnožování, nároků na půdu, světlo ap.) Má 120 stran včetně barevné přílohy.

*** Květy Moravského krasu** (*Jan Šmarda, Vojtěch Štolfa*)

Starší titul z roku 1966 obsahuje černobílé fotografie a barevné perokresby rostlin. Kniha je rozdělena do následujících kapitol:

- Vegetační inverze v hloubkových žlebech Mor.krasu.
- Závislost vegetace na členitosti povrchu.
- Význačné rostlinné prvky.
- Život kolem jeskynních reflektorů.
- Doprovodný text k fotografiím a kresbám.

*** Atlas alpínek** (*Albert Pilát, ACADEMIA 1973*)

Knihy volně navazuje na starší hodnotný titul Alpínky. Atlas alpínek představuje na 508 stranách více než 600 rostlin prostřednictvím 637 černobílých a 41 barevných fotografií, včetně stručného popisu. Cenné jsou i kapitoly věnované množení rostlin.

*** Voda v zahradě** (*Thomas Helberg*)

Začátečníci i pokročilí nalezou v této příručce všechny důležité údaje o navrhování, zakládání, stavbě a ošetřování vodních prvků v zahradě. 215 stran, spousta obrázků, včetně barevných fotografií. České vydání z r.1999.

*** Německo-český zahradnický slovník** (Průhonice 1992)

*** Anglicko-český zahradnický slovník** (Průhonice 1992)

*** Česko-německý zahradnický slovník** (Průhonice 1995)

*** Česko-anglický zahradnický slovník** (Průhonice 1995)

*** Corydalis** (*Magnus Lidén a Henrik Zetterlund*)

Anglická monografie rodu vydaná r.1997 v ALPINE GARDEN SOCIETY. Na 140 stranách naleznete 125 kvalitních barevných fotografií dymnivek, 36 mapek rozšíření a 45 černobílých obrázků a pérovek znázorňujících botanické detaily.

*** The Gardener's Guide to Growing Fritillaries**

(*Kevin Pratt & Michael Jefferson-Brown*)

Krásná kniha o řebčících v angličtině z roku 1997 o 160 stranách obsahuje mj.kvalitní barevné fotografie a několik černobílých pérovek.

* **Bulbs** (*Roger Phillips & Martyn Rix*)

Přes 1000 barevných fotografií cibulovin v květu na 255 stranách + popisy najdete v této anglicky psané knize.

K dispozici je řada časopisů, odebíráme pražské Skalničky, Dům a zahrada, Naše krásná zahrada a také časopis anglického AGS klubu. Jeho červnové číslo nabízí kromě krásných barevných fotografií i návštěvu španělského Cantabrijského pohoří, představuje nové druhy střevíčníků z jihovýchodního Yunnanu. Pokud umíte anglicky, můžete se začíst do článku o expedici na Dhaulagiri, odtud se přenesete do Pyrenejí. Jiný článek pojednává o nepálských prvosenkách, další zase o krásce jménem Jankaea.

Za poslední 2 roky jsem zaznamenal na 50 výpůjček. Bohužel o knihy a časopisy se zajímalo pouhých 11 členů klubu.

Mojmír Martan

P Ě S T I T E L S T V Í

Belamcanda chinensis L.

Angínovník čínský (Leopardovka čínská)

Tato, stále ještě málo známá rostlina, pochází z východní subtropické a tropické Asie - Číny, Japonska, Vietnamu, Filipín a Indie. V domovině roste ve středohorských podmínkách s mírnějším klimatem. Patří do čeledi Iridaceae - Kosatcovitých, s typickými, mečovitými, vějířovitě uspořádanými listy, připomínajícími listy kosatce. Délka 30-40 (-50) cm, šířka až 3 cm. V příznivých podmínkách vykvétá již v prvním půlroce po vysetí semen, která dosahují velikosti 5-6 mm.

Jedná se o léčivou rostlinu, lidově zvanou "angínovník, leopardovka" apod. Podle Ing.J.Jančí: Herbář léčivých rostlin, svazek 6., str.12 z r.1998, obsahuje glykosidy belamcandin a tectoridin, flavonoidy, silice, trísloviny, něco saponinů a několik dosud neprobádaných alkaloidů. Působí velmi účinně (vlastní zkušenost) proti nachlazení, chřipce, angíně, aftům, tzv. koutkům aj. Při potížích se žvýká malý kousek (1cm) syrového listu - Folia belamcandae. V Asii se užívá i sušený oddenek - Rhizoma belamcandae, ten zejména při různých vnitřních onemocněních, při poruchách žláz s vnitřní sekrecí, údajně prý včetně gonád !?

Belamcandu lze pěstovat v bytě jako okrasnou rostlinu, v truhlíku za oknem, nebo i ve volné půdě zahrady, poskytneme-li ji normální, propustnou zahradní zeminu a slunce. Nesnáší však přemokření, ani přílišné sucho, ale je odolná proti škůdcům. Má-li dost prostoru, snadno odnožuje, čímž ji lze dobře rozmnožovat. Výhodnější je však rozmnožování semeny, kterých vytváří dostatečné množství - i přes 30 z jediné tobolky. Výsev je možný kdykoliv, nejvhodnější je však leden - únor. Pak lze již na jaře dostatečně silné rostliny vysázet, jak shora uvedeno. V mírnější zimě nevymrzá a množí se i samovýsevem. Jistější je však lehký kryt.

Kvete žlutými (f.lutea) až jemně oranžovými květy (f.purpurea), bohužel jen jednodenními, v chudém, řídké větveném klasu a to shora. Květ je zdánlivě šestiplátečný (3 sepaly a 3 petaly), se spodním semeníkem, později trojpouzdrnou, nafouklou a hrbolatou tobolkou, na cca 2 cm dlouhé stopce. Vnější strana květu je světle oranžová (bez kresby), uvnitř stejné barvy, ale s četnými, nachově červenými tečkami až skvrnami. Sepaly jsou poněkud delší a širší, prodlouženy krátkým, koncovým zobánkem. Jejich vnitřní, barevná kresba zasahuje jen asi do 1/2 až 2/3 délky. Horní část má sotva viditelné, od středního nervu vycházející, nachové žilky. Petaly jsou nepatrně kratší a zřetelně užší, na konci mírně, oble vykrojeny do hloubky cca 1-2 mm. Na rozdíl od sepal, nesou barevnou kresbu po celé vnitřní ploše. Průměrná šířka květu je 5-6 (-7) cm.

Semeno má 5-6 mm v průměru, je černé, opatřené silně lesklou testou, která se po uzrání a plném vyschnutí snadno oddrolí a semeno dostává vzhled tzv. "nového koření". Klíčí 100%, ale nepravidelně, za dva, někdy však i pět týdnů.

Květ obsahuje 3 šafránově oranžové tyčinky, stejné délky jako žlutooranžový pestík kyjovitého tvaru, s trojlaločnou bliznou. Je samosprašný, přesto vylučuje relativně značné množství sladkého nektaru. Po 15.hodině květ uvadá, postupně se uzavírá a převážně levotočivě, spirálovitě svinuje. Ihned po odkvětu nastupuje rychlý vývoj semeníku. Svitek zaschlého květu setrvává na vrcholu měchýřovité tobolky.

Přesto, že rostlina není ještě z hlediska farmaceutického dostatečně prozkoumána, lze na základě zkušeností z její domoviny říci, že jde o léčivku perspektivní, vyžadující pozornost po všech stránkách. Užití čerstvého listu i sušeného oddenku v Asii dokazuje možnost využití (po důkladném výzkumu) v širokém spektru onemocnění a potíží, od pouhého nachlazení, až po závažná onemocnění žláz s vnitřní sekrecí.

(zde umístit obrázek č.2 asi na 3/4 stránky)

Volný text a kresba
Dr.Jaroslav Bič

NOVINKY A ZAJÍMAVOSTI Z VÝMĚNY SEMEN 1999-2000

Výměna semen obsahovala více než 900 položek. Zvlášť cenná byla semínka sbíraná v přírodě, ponejvíce v Turecku, na Kavkaze a v bulharském Pirinu. Ač jsem si letos myslel, že mnoho novinek a zajímavostí mezi semeny už nebude, následující řádky tuto obavu vyvrátí. **Acer buergerianum** - javor s nepřilíš rozeklanými, břechťanu podobnými listy velmi vhodný pro bonsaje. Semena pochází z Arboreta Mlyňany. Ve volné přírodě bychom ho našli v Číně, kde dorůstá výšky 10 m.

Aconitum anthora - trvalka s bledšími žlutými květy, které se objevují ve druhé půli jara. Výška 30-100 cm. Evropa, hlavně jižnější, A.Pilát ji uvádí i z jižní Moravy. V Rumunsku na Bucegi roste ve výškách 1300-1800 m na travnatých nivách se skalnatým podkladem. Zde bývá nízké, jen 30 cm. Jiné prameny hovoří o stanovištích vlhčích s humózní půdou a absencí poledního úpalu.

(do těchto míst umístit obr.č.3, asi na 3/4 stránky)

Aconitum anthora

Aconitum lasianthum 'Compactum' - je žluté do 30 cm výšky.

Anthyllis vitellina - úročník sbíraný na Pirinu.

Chamaerhodos altaica - drobná skalní rostlina s čeledi růžovitých, tvořící pevné husté podušky s bělavými (?) kvítky. Jak už napovídá druhový název, roste na Altaji.

Convolvulus assyricus - nízký plazivý svlačec s růžovými květy a tmavozelenými listy.

Convolvulus compactus - dřevitý svlačec podobného vzrůstu, ale lístky hedvábně stříbřité, květy velké, bílé. Oba rostou na suchých stepních až polopouštních lokalitách v Turecku až do výšek kolem 2000 m. Na skalce milují úpal a vyžadují ochranu proti letním a zimním deštům.

Cornus canadensis - bylinný dřín rozšířený na severu Ameriky. Výška 15 cm, žluté květy, které se objevují v květnu a červnu, jsou drobné. Jsou ale podepřeny 4 nápadnými bílými listeny. Ozdobné mohou být i kulaté červené plody. Sázíme na chladná, vlhká, humózní místa ve stínu, nejlépe mezi rododendrony. Pokud jste si semena tohoto dřínku objednali, mějte trpělivost. Generativní množení je prý u tohoto druhu velmi zdlouhavé.

Corydalis conorhiza - má v zemi vertikálně protažené hlízy rozeklané do 2 nebo 3 prstů. Poměrně malé listy jsou trojčetné, někdy dvakrát trojčetné s mnoha laloky. Květní hrozny převyšují listy, mají 3 až 8 červenavě purpurových nebo karmínových květů. Každý květ je až 2 cm dlouhý s tlustou ohnutou ostruhou. Roste na kamenitých svazích na Kavkaze a v severovýchodním Turecku ve vyšších nadmořských výškách. Nepěstuje se snadno, neprospívá jí horké a suché letní období, hlízy nesmějí vyschnout.

Ebenus laguroides - přitisklá turecká kytka se stříbřítými, chlupatými listy. Fialové květy připomínají šištinky (jako např. u jetele, nakonec patří do stejné čeledi - motýlokvětých).

Erysimum caricum - má nizoučké stříbrné rovné lístečky v drobných růžicích a několik velkých žlutých květů na stopce. Jako většina tureckých kytek miluje sucho.

Erysimum perofskianum - jednoletý, 30 až 60 cm vysoký trýzel z Kavkazu, pojmenovaný po ruském botanikovi (můžete se setkat i s názvem perovskianum).

Zajímavá je na této kytce barva květů. Je zářivě oranžová !

Geranium renardii - mohutnější kakost, asi 25 cm vysoký, zajímavý jakoby zkrabatělými hedvábitě stříbřítými, poměrně velkými listy a bělavými květy s fialovými až karmínovými žilkami, které se objevují v červnu. Nenáročný druh pro slunná místa ve větších skalkách. V přírodě roste na Kavkaze v nadmořských výškách 1900 až 3300 m.

Gundelia tournefortii v.armata (armatus = ozbrojený, trnitý)

Tato vzácnost připomíná 30 až 50 cm vysoký bodlák. Celá rostlina je krásně zlatá. Zajímavá jsou i poměrně velká semena, která jsou také vyzbrojena ostny. Endemit tureckého Gök Pinaru. Květ připomíná šišku. Rostlina zřejmě bude monokarpická.

Heracleum minimum 'Roseum' - pokud jste si objednali a vyseli tato aromaticky vonící semínka, vyrostete vám z nich bolševník. Ale neděste se, nebude to ten obávaný hromotluk,

nýbrž jeho miniatura. Dárce semen uvádí konečnou výšku 10 cm, literatura až 30 cm. Zdobit ho budou růžové květy v okolících. V přírodě roste v horách na jihovýchodě Francie.

Heuchera hallii - dlužicha do 30 cm výšky z Colorada. Květy zelenavě bílé s načervenalým přelivem.

Heuchera richardsonii - jen nepatrně vyšší než předchozí, květ zelenavý. Nalezli bychom ji v centrální a severozápadní části Severní Ameriky.

Medicago marina - motýlokvětá, vytrvalá, bíle vlnatá středomořská rostlina (vojtěška). Výška 20 až 45 cm.

Milium effusum 'Aureum' - pšeníčko rozkladité - méně známá okrasná tráva vyniká žlutě, později zelenožlutě zbarvenými trsy listů. Květní laty dorůstají do výšky jednoho metru. V zahradách se daří bez problému v lehkém polostínu a je vděčná za občasnou zalití.

Myrica gale - voskovník - velmi větevnatý, aromaticky vonící keř, 30-50 cm vysoký keř z čeledi Myricaceae. Má tmavohnědé, ochmýřené větve, květy připomínají jehnědy. Listy obkopynaté, na koncích zubaté. Roste např. na severu Německa na vřesovištích a rašeliništích, v rašelinných a borových lesích. Severoatlantický element. Vzhledově má blízko k vrbě.

Oenothera tanacetifolia - pěkná nízká pupalka z jihozápadu USA pro suché a slunné polohy. Listy v růžicích, velké bezlodyžné žluté květy později červenají.

Omphalodes lojkae - kavkazský pupkovec

Omphalodes luciliae - turecký pupkovec. Trochu se liší ve tvaru listů. Oba mají modré květy. Rostou na přistíněných skalách.

Phlomis abrarica - sápa - rostlina z čeledi hluchavkovitých. Tento konkrétní druh jsem v literatuře nenašel, ale obecně lze říci, že se jedná o středně vysoké až vyšší rostliny milující slunce a teplo.

Phyteuma charmelii - alpsko-pyrenejský zvonečník s modrými květy ve strboulech. Dorůstá výšky kolem 15 cm, jiný pramen udává výšku 30 cm i více. Nesázet na úpal.

Primula scotica - droboučká, jen 5 cm vysoká prvosenka

z příbuzenstva *P. farinosa*, *P. frondosa* a *P. halleri*. Má pomoučené listy a sytě temně purpurové květy se žlutým okem na krátkých stvolech. Domácí na severu Skotska a přilehlých ostrovech. Sázet na chladná, od slunce odkloněná místa a do půdy přimíchat rašelinu. V našich nížinách jí vadí zimní deště. Krátkověká, lépe roste v hrnkové kultuře.

Primula wattsonii - obtížně pěstovatelný, krátkověký druh ze sekce *Muscarioides*.

Prvosenky této sekce se vyznačují zajímavým klasnatým květenstvím (nejznámější je *P. vialii*). *P. wattsonii* je spíše zajímavý než krásný druh s drobnými kalně fialovými kvítky. Pochází z čínsko-himálajské oblasti. Přesazujeme ve stadiu 2-3 pravých listů do směsi listovky, drnovky a borové hrabanky. V létě nesnáší vedro a přesychání, v zimě jí mokrě vadí.

Scorzonera suberosa - hadí mord - rostlina z čeledi Asteraceae, za květu až 25 cm vysoká. Listová růžice vyrůstá z mrkvovitého kořene. Listy úzké, člunkovité, zvlněné, na bázi širší, šedozelené, 13-14 cm dlouhé, lodyžní o něco kratší. Na koncích řídce rozvětvených lodyh vyrůstají podlouhlá (asi 3 cm) poupata. Květy o průměru asi 4 cm jsou fialové a objevují se v květnu. Po odkvětu se vyvíjejí nápadná kulovitá stříbřitá plodenství (jako u pampelišek, ale větší). Nepříliš vytrvalý druh pro slunce a sušší kamenitou půdu.

Sesleria sphaerocephala - novinka v sortimentu nízkých okrasných travin pocházející z Dolomit (Tre Cime). Snad konečně vhodná travinka mezi nízké hořce. Tvoří sytě zelené drnečky z úzkých listů, z nichž vyrůstají v dubnu a v květnu (ojedinele i v září) na asi 10-15 cm stéblech bělavé kulovité paličky. Neodnožuje, neplevelí. V kultuře jsou s touto drobnou pěchavou zatím malé zkušenosti, ve vegetační době má ráda vlhčeji, v zimě sušeji.

Sorbus fruticosa - dvoumetrový jeřáb s bílými plody.

Sorbus reducta - jeden z nejnižších jeřábů, jen 15-50 cm vysoký. Pochází ze západní Číny. Květy růžově karmínové.

Stylophorum diphyllum - makovitá rostlina z východu Severní Ameriky. Výška do 50 cm, žluté květy.

Ve výměně však byla i semena druhů, které jsem nenašel ani v literatuře, ani ve svých poznámkách, ani o nich neslyšeli přední pěstitelé klubu. Dárci, kteří tyto druhy do výměny poskytli by o nich mohli pár řádků napsat. Namátkou uvádím rdesno **Polygonum tinctorium 'Cubakiba'**, či druh **Wulfenia bleicii ssp.rohlenae**.

Ing.Mojmír Martan

PENSTEMONY VHODNÉ PRO NAŠE PODMÍNKY

Některé z penstemonů popisovaných dále jsou dobře známé našim skalničkářům, neboť je úspěšně pěstují, nebo je viděli na výstavách a začali se o ně zajímat. V tomto příspěvku půjde o druhy zde pěstitelné. Semena se dají sehnat.

Spočítal jsem četnost nabízených semen penstemonů popsanych v první části příspěvku a v této. Ve skupině krásných, ale méně snadných se nabídka pohybovala okolo 24 druhů, ve skupině také pěkných a pro skalničkáře vděčnějších je jich 31. V první skupině vynikají podle odborníků penstemony ze sekce Habroanthus. Je kupodivu, že žádný z velkokvětých dračků se nedostal mezi symboly amerických států, přestože penstemony jsou typické americké rostliny. Když se kdysi vybíraly znaky pro státy Unie, zřejmě převažoval vliv velikosti květů a penstemony se vlastně teprve objevovaly. Jiná část odborníků je okouzlena drobnými poduškami dračků ze sekce Ericopsis a zdá se, že prozatím je jejich obliba stále na prvním místě.

Často užívám výrazy podrod, sekce a podsekce. Aby nevznikl dojem, že pletu pojmy, krátce vysvětlím. Rod Penstemon má asi 280 druhů v 5 podrodech. Podrod Cryptostemon zastupuje jediný druh. Správně bych však měl říci, že rod zahrnuje i 4 příbuzné podrody, jejichž členy se však nenazývají penstemony. Podrod Penstemon (název se stále opakuje) obsahuje 11 sekcí s 237 druhy. Sekce Penstemon má 9 podsekcí a 62 druhů. Podsekcí Penstemon samotnou tvoří 21 druhů. Není třeba brát číselné údaje účetnický. Je to stav snad 10 let starý, není a nebude konečný. V prvním příspěvku jsem popisoval rostliny ze 3 sekcí, teď popíši 2 sekce: Penstemon s 3 (resp. 5) podsekcemi a Ericopsis s 2 podsekcemi.

Způsob popisu rostlin je stejný jako v první části. Písmeno za názvem druhu značí velikost: /N/ jsou nízké druhy do 30 cm, /S/ středně vysoké do 60 cm. Rovněž u listů ponechávám písmena kvůli zkrácení textu. /K/ jsou krátké listy do 5 cm, /S/ středně dlouhé 5-10 cm, /D/ delší než 10 cm. U obrázků je měřítko. Poměry u skic listů, např. 1:4, říkají, že obrázek je zmenšen 4x oproti měřítku. Nebo 2:1 u květů znamená, že obrázek je 2x zvětšený oproti měřítku.

Podsekce PENSTEMON

Jak už uvedeno výše, v podsekcí je popsáno 21 druhů. 7 bych klasifikoval jako vysoké, nad 60 cm. Jen 1 druh, **P.pseudoparvus** ze subalpínských poloh Colorada, je nízký. Nízké jsou však i dvě variety **P.hirsutus**, nám nejvíce známé z celé podsekcí. 16 druhů pochází ze severozápadních oblastí US a z oblastí na východ od Rockies. Škoda, že jsou tak vysoké, v našich podmínkách by byly pěstitelné. Květenství je obvykle dlouhá vstřícná lata, květy poměrně velké s protaženými cípy a s často vyčnívajícím staminodiem. Listy dlouhé, hladké, bazální řapíkaté, často v jakoby růžici. Internodia lodyžní dlouhá, takže lodyha vypadá holá. Typická jsou malá semena, menší než 1 mm.

Více druhů má koruny bílé až bíložluté. Od jejich popisů upouštím, poněvadž to jsou druhy vysoké. Věnuji se jen středně vysokým, jejichž semena se nabízela ve výměně NARGS.

P.canescens /S/ má korunu 10x20, bledě červeně purpurovou, náhle rozšířenou do širokého ústí, dolní cípy dlouhé, staminodium vyčnívá. Bazální i lodyžní listy /D/,

štíhlé asi 1:4, pilovité. Rostlina hustě pýřitá, proto šedě zelená. **Ssp.brittonorum** se liší tmavě zelenými listy i tmavšími červenými květy, je nižší. Druh z východních států, kde roste na písčitých půdách v horských lesích. Podobný je **P.smallii** /S/, bledě purpurový, květ 12x25, oba pysky vyčnělé, takže staminodium je jaksi schované, dolní cípy s linkami. Řídké bazální listy velmi dlouhé, 1:4, někdy žlutozelené s červeným okrajem. Dělá několik listnatých lodyh, pro poměrně velké květy by byl ještě přijatelný. Roste v obou Carolinách, Tennessee, jako předešlý, a je vápnomilný.

P.hirsutus /S/ se liší korunou málo otevřenou do doby opylení, 10x22, dolní pysk a staminodium dlouze vyčnívají. Květenství, lata, hustě pýřité. Listy kožovité, tmavě zelené, dolní četné, obojí /S/, dolní 1:4, lodyžní zhruba 1:6, pilovité. Výskyt v celé severovýchodní části USA na štěrkovitých substrátech. V kultuře se však objevují variety **minimus** a **pygmaeus**, jen do 12 cm. Poslední u nás zdomácněl a je z mála penstemonů, které se zde samy vysemeňují.

V severozápadních státech US, sousedících s Kanadou, se vyskytuje **P.gracilis** /S/. Listy bazální nečetné /S/, 1:6, lodyžní stejně štíhlé, lysé, pilovité. Koruna bledě lila, 11x13, pýřitá, dolní pysk vyčnívá, s linkami, staminodium chlupaté téměř po celé délce. Tvoří jen jednu lodyhu. Kališní ušty podlouhlé, oválné.

Ve výměnách NARGS jsem našel i vysoké druhy, jako **P.australis**, **P.digitalis**, **P.pallidus**. Uvádím je jako varování při volbě semen.

(zde umístit na celou stránku obr. 4)

Podsekce PROCERI

Tato skupina je pro skalničkáře zajímavější, neboť obsahuje jen nízké a středně vysoké druhy. Ze 17 popsanych je 6 nízkých. Ve výměně NARGS bylo možno žádat 8 druhů. Květenství se skládá z několika přeslenů, tvořících jako celek krátký, hustý hrozen. Koruny lysé i pýřité, zpravidla malé, úzké, spodní pysky zpravidla vousaté. Listy celokrajné, bazální v trsu. Lodyhy vyšších druhů vypadají holé. Semena větší než v podsekcí Penstemon, ne však větší než 2 mm. Jediný druh, **P.watsonii**, pochází z Utahu a Nevady, všechny ostatní ze severozápadních států. Vybral jsem 11 druhů.

P.flavescens /N/ je poduškovitá rostlina s bledě žlutými květy. Tyto stojí vodorovně, jsou 10x12 velké, koruna rozšířená do širokého hrdla. Listy lysé, bazální /S/ 1:5, lodyžní /K/ 1:4. Kališní ušty končí úzkou špičkou. Idaho, Montana. Zcela podobný je **P.confertus** /S/. Listy má o stupeň delší, kališní ušty však kratší, jen do 5 mm. Koruna bledě žlutá nebo krémová, 6x8. Výskyt západněji ve Washingtonu a Britské Columbií. Má rád vlhčí nebo zalesněná místa, podél potoků v mírných výškách. Vápnomilný.

Další druhy jsou v modrých odstínech. Bazální listy širší, typické. **P.globosus** /S/ má už podle jména poněkud jinak tvarované květenství. Buď je to hlávka s asi 20 květy nebo 2 až 3 větvena těsně u sebe. Koruna 11x12, modrá až nachově modrá, dolní pysk vousatý, prašníky mírně vyčnělé, staminodium chlupaté po většině délky. Listy /D/, bazální 1:4 až 1:6, lodyžní /S/ 1:3. Kališní ušty zakončené špičkou. Oregon, Idaho. Trsnatý typ je i další druh, **P.euglaucus** /S/ s modře purpurovými květy 9x10, cípy s linkami, široké ušty končí špičkou. Bazální listy /S/ eliptické, asi 1:5, lodyžní 5-6 cm dlouhé, 1:3, lysé, sivé. Washington, Oregon. Druhy z těchto států by měly být u nás bezproblémové.

U třech dalších, nízkých druhů je koruna pýřitá, malá. **P.spatulatus** /N/ je vzácný druh z Oregonu, z vysokých poloh, tvořící polštář. Koruna 10x15 se zvětšeným hrdlem, dolní cípy linkované, vyčnívající, pýřité. Kališní ušty širší a špičaté. Bazální listy /K/ 1:3, lodyžní 1:4. **P.washingtonensis** /N/ má oproti předešlému korunu úzkou, 6x9, dolní cípy vyčnělé,

chloupkaté, ušty špičaté. Listy lysé, bazální do 3 cm, lodyžní kopinaté jen o málo kratší. Květenství složené ze 2-3 přeslenů. Užší listy má **P.heterodoxus** /N/, polštářovitý typ. Květenství krátké, často jen vrcholová hlávka. Květy 4x9, tmavě modropurpurové. Bazální listy /S/ 1:5, lodyžní kratší, tmavě zelené. Alpínské louky v severní Californii a Nevadě.

Korunu lysou najdeme u těchto druhů: **P.rydbergii** /S/ nese 2-3 husté přesleny modře nachových menších květů 7x10, ve vodorovné poloze. Dolní cípy vyčnívají, chlupaté. Bazální listy /S/ četné, 1:6, lodyžních málo. Roste jako trs na vlhčích místech, v nižších polohách, od Montany do Washingtonu a na jih do Colorada. Nejznámější druh je **P.procerus** /N/. Jeho malé květy jsou efektní ve větším množství. Roste na plném slunku, pokud má kořeny ve vlhku. Je popsáno 6 subspecií respektive variet. Typová rostlina se vyznačuje malou korunou, 5x7, nakloněnou dolů. Bazální listy /S/, asi 1:5, lodyžní kratší, délka a štíhlost jsou hodně variabilní. Kalich do 6 mm délky mají **var.procerus**, s málo četnými bazálními listy, s dlouhým květenstvím s až 5 přesleny. **Ssp.tolmiei** má četné bazální listy, květenství jen s 3 přesleny. Kalich do 3 mm délky je u **var.brachyanthus**, ušty tupé nebo s krátkou špičkou. Bazálních listů hodně, tvoří polštář. U **var.modestus** je naopak málo bazálních listů. **Var.formosus** je častěji citovaná. Bazální listy jen 2-3 cm dlouhé, někdy lžičkovité, 1:3, lodyžní do 1,5 cm. Pouze 1, někdy až 2 přesleny. Nejméně známý je **v.aberrans** z náhorních plátů v Utahu.

Úzké listy jsou typické pro poslední 2 druhy. **P.peckii** /S/ má štíhlé listy, asi 1:12, dolní lodyžní /S/, horní /K/. Květenství často husté. Koruna pýřitá, 4x6, nachově modrá s bledšími cípy do růžové až bílé, ušty špičaté. Trsy rostou na suchých půdách v pohoří Cascades, Oregon. **P.cinicola** /N/ má řídké bazální listy, lodyžní dole do 6 cm, nahoře do 3 cm, 1:10, listy často lomené. Purpurová koruna s tmavě modrými cípy, 6x7, dolní pysk vyčnívá dopředu, horní je obrácený dozadu. Květenství ze dvou přeslenů. Trsnatý typ se slabšími lodyhami, roste opět v Cascades v suchých, písčítých, nižších polohách.

Podsekcce HUMILES

Tvoří ji 14 druhů, z nichž 7 je nízkých a jen 3 by se daly zařadit mezi vysoké. Květy větší než u Proceri, jsou uspořádány v řídkých přeslenitých hroznech. Květenství pýřité, koruny většinou modrofialové se spodním pyskem dlouze vyčnívajícím, linkovaným. Listy mírně zubaté, pilovité, nebo celokrajné. Lodyhy vypadají holé, protože lodyžní listy rostou na dlouhých internodiích, nebo jsou hodně menší než bazální. Semena do 1 mm. Většina roste v severozápadních státech. Ve výměně se objevuje 9 druhů. Obě poslední informace by nás měly podnítit ke shánění a pěstování této skutečně skalkové skupiny dračíků.

Botanicky se dělí druhy v podsekcce podle listů. V první skupině jsou listy zubaté.

P.pruinosus /N-S/ má listy ostře zubaté, zuby ovšem nízké. Bazální listy /D/ asi 1:4, lodyžní /S/ asi 1:3, žláznatě srstnaté. Koruny 6x12, pýřité, tmavě modré s bledším ústím, dolní pysk vyčnívá, chlupatý, kališní ušty do 6 mm, úzké. Roste ve středních polohách v pohoří Cascades a v okolních státech. **P.albertinus** /N/ má tlusté bazální listy /S/ 1:5, řídké lodyžní /K/ 1:3. Koruna 10x15, modrorůžová. dolní pysk s linkami, chlupatý, vyčnělý, dolní cípy jsou velké. Vápnomilný trsnatý druh obývá suchá skalnatá místa vyšších poloh v severozápadních státech. **P.elegantulus** /N/ roste v Oregonu a Idahu na otevřených skalnatých i travnatých plochách. Bazální listy /S/ 1:5, celokrajné, lodyžní /K/ 1:7, zubaté. Koruna pýřitá, modrá s trubkou červenofialovou, 10x13, dolní pysk a staminodium vyčnívají.

Ve druhé skupině jsou druhy s celokrajnými listy. Zajímavý je "dusky penstemon". čili snědý nebo tmavý penstemon. Je tak tmavě purpurový, že při zamračené obloze není rozeznatelný. Je to **P.whippleanus** /S/, rostoucí od Montany až na jih do Arizony, což znamená velkou variabilitu v barvách květů. Květenství složeno z 3-6 přeslenů, koruna 12x18, pářitá, dolní cípy dlouze vyčněné, linkované, chlupaté, staminodium vyčnívá, kališní ušty dlouhé až 10 mm, úzké. Domovem je na suchých loukách a skalnatých svazích ve vyšších polohách.

P.virens /N/ je vysokohorský druh z Wyomingu a Colorada, v kultuře chce částečný stín. Od předešlého se liší květenstvím v podobě párového hroznu. Koruna jasně tmavě až světle modrá, hrdlo do fialova, malá 8x12, efektní ve větším počtu. Staminodium s dlouhými chlupy na špičce. Kalich do 4 mm. Bazální listy /S/ asi 1:6, lodyžní do 5 cm, 1:4, tmavě zelené, lesklé. Rostlina mimo listy pýřitá. Podobný **P.humilis** /N/ má většinou krátké listy. Dolní hustě popelavě pýřité, do 2 cm. Ve vyšších polohách rostoucí formy mají listy užší do 1:6. Koruna pýřitá, cípy rozložené, 12x14, modronachové, přesleny mívají po 4 květech. Od Washingtonu přes Idaho do západního Colorada, od pouští po hranici lesů. Variety v Utahu se vyznačují zelenými, lysými bazálními listy. **Var.obtusifolius** má listy krátké, 1:2. **Var.brevifolius** má nejkratší listy, ani ne do 10 mm, 1:4. **P.aridus** /N/ je zmenšená verze předešlého, ideální pro koryto. Listy lysé, úzké 1:10, kopist'ovité, bazální četné v hustém trsu. Květy modronachové, 8x13, pýřité. Suché skalnaté polohy v Idaho, Wyomingu. V kultuře moc nepřirůstá.

V sekci Penstemon je ještě 6 dalších podsekcí s počtem druhů 1 až 3. Nízké druhy nacházíme v podsekcích HARBOURIANI, GAIRDNERIANI a ARENARIИ.

P.harbouri je pěkná polštářovitá rostlina s lodyhami plazivými v sutí. Najde se v Coloradu nad hranicí dřevin, tam je to nad 3300 m. Semena jsem ve výměně nenašel, pochopitelně. Tak jen pro informaci. Bazální listy prakticky neexistují, lodyžní do 2 cm, 1:4, podkvětní listeny jsou větší. Koruna levandulová až světle fialová, na rostlinu velká, asi 12x16, staminodium i tyčinky vyčnívají, dolní pysk hustě vousatý. Patří k rostlinám, které rostou v pohyblivé sutí. Toto je varovná poznámka pro pěstitele shánějící rarity.

P.gairdneri /N/ je vyjímečný mezi penstemony. Všechny listy nejsou vstřícné, některé jsou střídavé. Rostlina popelavě pýřitá. Listy do 4 cm, asi 1:10. Koruna modro nebo červeně nachová, uvnitř bledší, cípy rozložené, takže květ vypadá velký, 18x15, kališní ušty až 8 mm, špičaté. Četné lodyhy vytvářejí polštář. Suchá, otevřená skalnatá místa ve středních výškách. Washington, Oregon. Semena byla k máni ve výměně. Trochu vyšší je **var.oreganus**, listy do 6 cm, 1:15. Ve stejné podsekcí je i **P.seorsus** /N/. Listy velmi úzké, do 4 cm. Koruna modrofialová, asi 7x14.

Stojí za poznámku, že druhy z těchto 3 podsekcí mají větší semena, skoro 2 mm. Druhy z podsekcí Arenarii by se možná nedařily ani v alpinkovém skleníku. **P.albomarginatus** /N/ chce hluboký písek a horko, jaké má v pouštích Arizony. Typické jsou suchomázdřité okraje listů, činicí dojem bílých. **P.arenarius** /N/ nemá bazální listy. Lodyžní jsou silně pilovité, kožnaté, krátké. Květy v krátkých jakoby hlávkách, 7x12, růžové až levandulové. Nevada. Sekce ERICOPSIS

Sekce se dělí na 3 podsekcí, Caespitosi je největší s 9 druhy. Všechny 13 druhů v sekci jsou nízké penstemony, bohužel, ve výměnách jsem objevil jen 4 druhy. Rostou výhradně v jihozápadních státech USA, především v Utahu a Coloradu. Rostou v pouštích a polopouštích až do velkých výšek. Poměrně nejnižší roste **P.caespitosus** a **P.linarioides**. Nejvyšší polohy si vyhledává **P.crandallii**, do 2700 m, a **P.teucrioides**, až 3300 m. V pískových prériích se najde **P.ambiguus** a **P.thurberi**, na svazích zarostlých pelyňkem **P.caespitosus**.

Polokeře vytvářejí polštáře. Krátké, úzké, celokrajné listy jsou často nahloučené a připomínají vřesy. Květy po 1 až maximálně 3, se širokým ústím, vousaté na dolním pysku, staminodium s krátkými chloupky po většině délky. Semena velikosti 1-2 mm. Rozšiřují se polodřevitými lodyhami, které přikořeňují.

Koruna nikoliv modrá se vyskytuje u 4 druhů. **P.laricifolius** /N/ je trsnatý druh. Listy do 3 cm, 1:15, lodyžní bývají delší. Koruna 11x16, dolní pysk silně vyčnělý, horní ohnutý dozadu.

Ssp.laricifolius má korunu purpurovou a je celý lysý. **Ssp.exilifolius** s bílou korunou je dole mírně pýřitý.

Další penstemony jsou modrokvěté. **P.acaulis** /N/ je vysoký jen několik centimetrů a tvoří polštář do 30 cm. Lineární listy většinou jen 1 cm dlouhé jsou tak těsně nahloučené, že lodyhy, jsou-li vůbec nějaké, nelze pozorovat. Květy 10x10, přisedlé, jednotlivé, jasně modré. Z pouští, samozřejmě potřebuje perfektní drenáž. **P.crandallii** /N/ je nízký, plazivý keřík. Koruna modronachová, uvnitř bledší, 10x15. **Ssp.crandalli** má listy do 3 cm úzké, lysé jen na vnější polovině délky. Kalich do 7 mm, dlouze špičatý. Dlouho kvete. **Ssp.glabrescens** má lysé listy hustě nahloučené, do 3 cm, 1:8. Kališní ušty do 9 mm jsou špičaté.

Ssp.procumbens má listy obvejčité, do 2 cm, lysé na vnější polovině délky, lesklé, tmavozelené. Jasně modré květy vydrží déle než u většiny jiných penstemonů. **Ssp.atratus** má listy obvejčité, 1-2 cm dlouhé, 1:4, pýřité.

P.abietinus /N/ má květy menší, 7x12, tmavě modré, staminodium oranžové, celé chlupaté. Listy do 2 cm, 1:12, lysé na vnější polovině délky. Polštářek do výšky 15 cm. Poslední dva druhy se určují také podle drsnosti kališních uštů. Tyto jsou zjizvené a tedy drsné.

Naproti tomu u dalších druhů jsou ušty v podstatě bez žizev. Široké listy jsou typické pro dva druhy. **P.thompsoniae** /N/ je nízký polštář do 5 cm výšky. Lístečky do 2 cm, 1:5 a celá rostlina bíle plstnaté. Květenství vrcholové, modrofialová koruna 7x9, staminodium s oranžovými chloupky na více než polovině délky. Kališní ušty kopinaté, do 5 mm, špičaté. Polštář vzniklý větvením je u dvou ssp.: **desperatus** je plazivý, **ssp.jaegeri** má méně větví, které jsou vystoupavé až přímé, takže rostlina je až 15 cm vysoká. **P.caespitosus** /N/ má širokou rodinu. Na rozdíl od předešlého je pýřitý šedozeleně, koruna bledě modrá, uvnitř bílá, 5x10, staminodium chlupaté po celé délce, kalich do 7 mm. **Var.caespitosus** je polštář do 5 cm, lesklé listy do 1 cm, obkopinaté, 1:5. Varieta **suffruticosus** je keřík 7-14 cm vysoký, lodyhy poléhavé nebo vystoupavé, listy do 1,5 cm, asi 1:3, obvykle na rubu lysé. Kalich do 5 mm. **Var.perbrevis** je polštář jen do 3 cm výšky, listy do 8 mm, 1:3, kalich do 5 mm. **Var.desertipicti** dělá polštář do 7 cm, listy krátké jen asi 1 cm, 1:4, hustě pýřité. O **P.caespitosus** bylo napsáno několik článků ve Skalničkách, můžete si identifikovat vaši pěstovanou varietu.

Velmi úzké listy nacházíme u **P.teucroides** /N/. Polštářek do 10 cm vysoký z plazivých a vystoupavých lodyh. Listy do 15 mm, až 1:15, nahloučené, podvinuté. Koruna úzká, 7x14, spíše fialová, se tyčí nad listy.

P.linarioides /N/ ze stejnojmenné podseky je keřík šedě pýřitý, avšak listy u některých poddruhů jsou lysé. Koruna modrá až modronachová, uvnitř až bílá, 10x16, květy mezi listy. Listy jehlicovité, lodyhy skloněné. **Ssp.maguirei** je keř 20 až 40 cm vysoký. Listy do 2,5 cm, 1:5, šupinaté, nenahloučené. **Ssp.sileri** je nižší, listy do 3 cm, pýřité, nahloučené.

Ssp.linarioides má listy do 2,5 cm, 1:12, nenahloučené. Staminodium s řídkým vousem. Dlouho kvete.

Krátce zrekapituluji dosud podané informace. Subseky PENSTEMON zahrnuje středně vysoké a vysoké druhy, převážně pýřité, z východních a severních států USA. Květy středně veliké, tím myslím o průměru 11-16 mm při čelním pohledu. Semena do 1 mm, černá, šedá a hnědá. PROCERI lze přeložit jako vysoké, ztepilé rostliny. Ve skutečnosti jsou zde druhy nízké a středně vysoké (podle mé klasifikace), lysé. Květní koruny malé a střední, semena 1-2 mm, převážně žlutá. HUMILES jsou nízké druhy, říká to už název. Zpravidla ochmýřené. Květy malé a střední, semena opět 1-2 mm, v různých barvách. Další sekce jsou domovem spíše v západních a jižních státech Unie. Sekce ERICOPSIS, t.j. podobné vřesu v překladu, obsahuje jen nízké a poduškovité druhy. Květy malé (u nepopsaných druhů i střední), semena většinou 2 mm, spíše černá. Sekce AURATOR je soubor nízkých druhů z Rockies, téměř všechny pýřité. Květy malé a střední, semena velká 2-3 mm. Penstemon cobaea tam svou

velikostí vůbec nepatří. ANULARIUS jsou nízké i středně vysoké penstemony, lysé, se středně vysokými květy. Jedině P.grandiflorus má květy velké. Semena 2-4 mm, v různých barvách. HABROANTHUS znamená půvabný květ. Květy jsou vskutku pěkné, většinou středně veliké, u 5 druhů veliké (všechny nebyly popsány, neboť semena nebyla ve výměně). Rostliny převážně středně vysoké, lysé. Semena ponejvíce 2 mm, někdy až 3 mm, barvy různé, ale hnědá převažuje.

Ve dvou člancích jsem stručně popsal vybrané druhy z rodu PENSTEMON. Uvedené sekce a podsekce pokrývají zhruba dvě třetiny z celkového počtu druhů v rodu. Uvedl jsem jen druhy pěstované a nabízené ve výměně NARGS. Nepovažuji za účelné psát o sebekrásnějších penstemonech, jestliže nejsou jejich semena v dostatečném množství, nebo nejsou-li podmínky pro jejich pěstování u nás. Cílem článku bylo dát čtenáři možnost ověřit si pravost jeho rostlin na skalce. Musím však zdůraznit obtížnost takového ověřování. Penstemony patří k těm rostlinám, které se ochotně a snadno kříží a tvoří hybridy. Velcí pěstitelé nemohou zabránit tomuto jevu. I druhy v přírodě se vyznačují velkou variabilitou v barvách květů, tvaru listů, stupni pýřitosti. V zahradách se jemné znaky jen ještě více komplikují. I přesto si myslím, že články podnítí skalničkáře k cílenému výběru druhů.

Ing.Josef Schindler, Ostrava

B.MATHEW : DROBNÉ CIBULOVINY - rod Chionodoxa

Drobné cibuloviny podobné ladoňkám jsou známé jako "Glory of the Snow" pro svá vysokohorská výskytíště. Jsou to tedy velmi otužilé a hodnotné rostliny, kvetoucí časně zjara, vhodné do skalky nebo ke zplanění mezi křoviny. Nejlépe se jim daří na chladnějších stanovištích, kde není půda přes léto příliš vypékaná. Jsou vděčné také za přidání humusu do substrátu. Bohužel v pojmenování je velmi mnoho nejasností. Podle Desmondů Meikla by měl v užívání některých jmen nastat zásadní obrat. Rod je odlišitelný od rodu Scilla tím, že má okvětní plátky spojené do trubky a tyčinky mají široké, zploštělé nitky. Rakouský botanik Dr.F.Speta považuje tyto znaky za nedostatečné a zahrnuje rod Chionodoxa do rodu Scilla. Všechny druhy rodu Chionodoxa kvetou v pozdní zimě nebo časném jaru a mají dva úzké bazální listy, rozšiřující se směrem k vrcholu.

Ch.albescens

Je to jeden ze dvou druhů z Kréty. Má jeden až tři malé, levandulové květy s velkým bílým středem. Podle mé zkušenosti se neotevírají do široka, ale zůstávají ve tvaru připomínajícím badmintonový míček. Aby se dosáhlo příznivého efektu, je potřeba, aby vytvořily dostatečně velkou kolonii, čehož lze lehce dosáhnout, protože se snadno množí.

Ch.gigantea

Je synonymum pro Ch.luciliae, pravé rostliny Boissiera (ne zahradní rostliny, která je tak také označována).

Ch.lochiaie

Pojmenovaná Desmondem Meiklem po Lady Loch, která ji sbírala na Kypru, kde je endemitem v pohoří Troodos. Má jeden až čtyři květy v hroznu, jasně modré, bez centrálního bílého oka, kterým se vyznačuje většina jarních druhů. Nitky jsou ale bílé. Květy mají asi 2,5 cm v průměru.

Ch.luciliae (syn.Ch.gigantea)

Jde o původní Ch.luciliae, jak ji popsal Boissier. Je to pěkná rostlina, obvykle jen s jedním nebo dvěma velkými vzpřímenými květy asi 3-4 cm v průměru, jemně levandulově modré s malým bílým středem. Domácí je v západním Turecku.. V kultuře existuje i její bílá forma. Zahradní "Ch.luciliae" nebo "Maws Chionodoxa", je pojmenovaná podle George Mawa, který byl známý tím, že během minulého století zavedl některé turecké cibuloviny do

kultury. Jeho "Ch.luciliae", kterou pod tímto jménem pěstoval a nabízel v katalogích, se stala nejrozšířenějším druhem mezi pěstiteli. Ve skutečnosti však jde o Ch.siehei nebo Ch.forbesii (viz.níže).

Ch.nana (syn Ch.cretica)

Malý krétský druh, poněkud proměnlivý. Má jeden nebo dva světle modré až bělavé květy 1-1,5 cm v průměru. Otvírají se do plochy, na rozdíl od jiného malého krétského druhu Ch.albescens, jehož květy zůstávají nálevkovité.

Ch.sardensis

Je to Chionodoxa s nejsytější modrou barvou květů, pojmenovaná po starobylém Sardis v západním Turecku. Mívá čtyři až dvanáct mírně převislých květů, každý asi 2-2,5 cm v průměru. Barva tmavě čistě modrá, téměř bez bílého oka, nehledě na nitky.

Ch.siehei (syn.Ch.tmolusii)

Jde zřejmě o vitální formu rostliny, která byla před mnoha lety pěstována ve školkách a zahradách pod chybným označením Ch.luciliae. Podle názoru Desmonda Meikla jsou obě totožné s Ch.forbesii. Já jeho názor nesdílím. Mám k dispozici materiál z přírodních sběrů a budu tedy pečlivě srovnávat všechny Chionodoxy během několika následujících sezón.

První sběr Ch.siehei pochází z Ala Dagu ve středním Turecku, ale to je téměř jistě omyl. Téměř stejné rostliny byly sbírány Johnem a Susan Allisem v západním Turecku. Nyní je zcela jasné, že Ch.siehei a "Ch.luciliae zahradní" jsou jen mírně se lišící varianty jednoho druhu. Klon pěstovaný v zahradách jako Ch.siehei je velmi vitální pohledná rostlina, pokud se jí dobře daří. Je pro zahrady z rodu Chionodoxa nejlepší. Bohatě se semení a vytváří tak rychle kolonie, které jsou v době květy velice efektní. Má v jednostranném hroznu až 12 květů, každý 2-2,5 cm v průměru v sytě modré barvě s velkým bílým okem. V porovnání s intenzivněji modrou Ch.sardensis je zřetelný napurpurovělý nádech. Domácí je v několika západních tureckých pohořích, na alpínských lokalitách blízko sněžné linie.

Existuje několik zahradních forem. Jemně modrá 'Naburn Blue', růžová s bílou centrální zónou 'Pink Giant' a jasně modrá 'Blue Giant'.

Ch.forbesii

Je tak trochu záhada. Nebyla nikdy zavedena do kultury a nebyla dokonce ani znovu nalezena v přírodě. Teprve před několika málo lety mi poskytli Vic Horton a Ole Sonderhousen nějaké cibule z přírodních sběrů. Ale tyto ještě nenarostly natolik, abych mohl zodpovědně potvrdit, zda druh není identický s Ch.siehei. Zatím se jeví poněkud méněkvětá a s jednotlivými květy menšími a modřejšími než Ch.siehei. Původní druh je domácí v jihozápadním Turecku.

připravil Dr.Miroslav Doležal

C O N Á S Z A J Í M Á

SETKÁNÍ SKALNIČKÁŘŮ 2000

Tradiční setkání skalničkářů se letos konalo ve dnech 24. až 26.září, po šesti létech opět na Slovensku - v Mojmírovcích nedaleko Nitry. Zúčastnili se ho zástupci všech čtrnácti klubů z České republiky a všech čtyř klubů ze Slovenska. Jako hosté přijeli i skalničkáři z Trenčianských Teplic, kde byl klub rozpuštěn již před dvěma léty. Za naši brněnskou organizaci byli přítomni přátelé Hrabě, Merta a Škorpil. Setkání organizované Klubem skalničkářů Nitra - Zobor, bylo po všech stránkách dobře připraveno. Příjemné bylo již samo přivítání v pěkném parkovém prostředí v nově upraveném a vzorně vybaveném zámečku, kde potom probíhalo celé jednání a kde jsme byli k naší plné spokojenosti také ubytováni a stravováni.

Úvodním večerním programem byla přednáška Mgr. Jaroslava Košťála o floře Slovenska, která v mnohém připomínala léta, kdy jsme sami po krásné slovenské přírodě tak často putovali.

Vlastní pracovní jednání probíhalo podle obvyklého programu. Zástupci klubů nejprve hovořili o stavu a činnosti svých organizací. Následující debata ukázala - a to je příznivé - že se v podstatě se zpráv postupně vytrácejí bezradné stesky a že v životě klubů opět dochází k určité stabilizaci. A to jak ve stavech členské základny, tak i ve vlastní klubové práci. Důraz byl položen na účinnou spolupráci a výměnu zkušeností, na vzájemné kontakty a návštěvy na skalkách, na pomoc při zájezdech i nabídku přednášejících. Kladně byly hodnoceny jednotlivé aktivity, především pravidelné vydávání odborných periodik (pražské Skalničky, brněnský Zpravodaj i některé publikace dalších klubů) a výměna semen (poz.- především brněnská). Zdůrazněno, jak nutná je soustavná aktualizace informací, která vzájemnou optimální spolupráci umožní. Na tom všem se na závěr jednání ve schváleném usnesení shodli všichni přítomní.

Kromě vyslovené pracovní části mělo setkání i svoji vzorně připravenou část odbornou a společenskou. Po ukončení jednání jsme navštívili Arboretum Mlyňany, Botanickou zahradu SPU, Agrokomplex Nitra - pokusy s odrůdami trav vhodných pro zakládání trávníků a křovin pro stříhané živé ploty, navštívili jsme pěknou skalku členky klubu. Možno říci, že se našim hostitelům podařilo zprostředkovat nám široký okruh velmi zajímavých poznatků z řady oborů, které mají k našim zahradám a skalkám blízký vztah. Odbornou část uzavíralo večerní promítání diapozitivů.

A potom už následovalo společné přátelské posezení u prostřených stolků, které už tradičně vytváří a posiluje kontakty, spolupráci a osobní vztahy mezi přáteli.

Se Slovenskem jsme se loučili neradi, ale s vědomím, že setkání své poslání splnilo. Organizátorům v čele s přítelkyní Ing. Alžbětou Gromovou chceme upřímně poděkovat. Za péči a starostlivost, kterou nám všem po celou dobu věnovali, za příjemné a přátelské prostředí, které nám pro jednání vytvořili. Svůj úkol zvládli více než na jedničku - budeme vzpomínat.

Na shledanou příští rok u skalničkářů v Olomouci !

Ing. Miroslav Škorpil

CO NOVÉHO VE ČTYŘLÍSTKU ?

Již dříve jsem Vás informoval, že na pozemcích (část dřívějších služeb) vedle Čtyřlístku se bude stavět supermarket OBI - vše pro kutily, stavebníky a zahrádkáře. Jedná se v pořadí již o pátý supermarket v Brně s podobným zaměřením, po Bauhausu, Baumarktu, Baumaxu, Hornbachu přijde OBI. Co se týče prodejní plochy bude zřejmě největší. V době, kdy čtete tyto řádky a pokud jste jeli kolem si uděláte představu o velikosti supermarketu. OBI má být otevřeno 1.7.2000 .

Co to bude znamenat pro Čtyřlístek ? V každém případě konkurenci, která nás donutí k určitým změnám v koncepci, úpravě ploch a organizaci ve firmě. Domníváme se však, že OBI i české zahradnické centrum vedle sebe mohou existovat. Je to běžné např. ve Vídni, mají s tím zkušenosti kolegové v Českých Budějovicích i v Plzni.

Jaké změny chystáme ve Čtyřlístku ? Musíme zvětšit prodejní plochy. Nové plochy pro prodej rostlin plánujeme upravit před skleníkem. Dnešní prodejna u parkoviště bude posilovat prodej v sezoně (jaro, podzim). Pravděpodobně dojde k rozšíření prodeje formou samoobsluhy v prostoru dnešních pařenišť. Tato plocha bude podél průjezdné cesty doplněna ukázkami úprav odpočívadel, skalek, jezírek, teras a různých zákoutí se sezením. Plochy, které budou inspirací úprav pro návštěvníky chceme příležitostně obměňovat. Zde počítám

pro výstavu 2000 se spoluprací s Klubem skalničkářů a realizací úpravy skalky. Byl bych rád, aby v budoucnu bylo v areálu více skalek z různých kamenů a stavebních stylů.

Pro chvíle odpočinku a osvěžení chystáme v areálu zřídit stabilní zahradnické stylové rychlé občerstvení.

Stabilně budeme pořádat ročně 4 výstavy:

- Skalničky, okrasné dřeviny, balkonové rostliny a bonsaje
- Kaktusy
- Podzim ve Čtyřlístku
- Vánoce ve Čtyřlístku

Při výstavách chceme v budoucnu pořádat přednášky, předvádění novinek výrobců s instruktáží.

Výrazně chceme rozšířit sortiment prodeje rostlin, které budeme dovážet za přijatelné ceny ze zahraničí a tuzemska. Již pro jaro chystáme široký sortiment nízkých keřů, např. mochny v 8 sortách, tavolníky v 10 sortách, hortenzie apod.

Co se týče výroby, chceme zvýšit pěstování balkonových rostlin na 150 000 ks v širokém sortimentu. Zdravý a pěkný rostlinný materiál již tradičně vozíme z Holandska. Letos jsme nákup rostlin rozšířili o trvalky. Nadále chceme pokračovat v roubování jehličin i listnatých dřevin a v pěstování pokryvných i popínavých rostlin u kterých už máme tradici.

V prodeji skalniček chceme co nejvíce rozšířit sortiment. Proto uvátáme ještě větší spolupráci s pěstiteli z řad Klubu skalničkářů.

Čtyřlístek se stal v loňském roce zakládajícím členem sdružení zahradnických center CS, které v současné době zahrnuje 13 center z působností po celé ČR. Cílem sdružení je prodávat kvalitní rostliny a zajišťovat dobrý servis pro širokou zahradnickou veřejnost. Jedním z počínů je i vydávání časopisu sdružení, který bezplatně rozdáváme zákazníkům. V tomto časopise podáváme aktuální informace o novinkách. Rovněž formou seriálu chceme odborně podporovat módní trendy v zahradnické tvorbě jako je např. povídání o zakládání jezírek v zahradách.

Abychom obstáli v konkurenci, musíme ještě více zlepšit služby, např. sázení do truhlíků, dopravu zboží a rozšíření pracovní doby. Jsme si vědomi, že musíme mít otevřené jako OBI, to znamená celý týden.

Ve svém příspěvku jsem nastínil jen některé záměry, které mohou být rozšířeny nebo i změněny. Až zkušenost, eventuelně další záměry (event. další výstavba v území) nám záměry upřesní.

Zároveň bych Vás rád všechny pozval na jaře (v březnu) na otevření nově upravené prodejny.
Ing.Pavel Kutílek

SKALNIČKÁŘSKÉ VÝSTAVY V ROCE 2000

Bratislava : 29.4. - 7.5.

Brno : 29.4. - 8.5.

Bruntál : 4.5. - 6.5.

Děčín : 31.3. - 2.4., 11.5. - 16.5.

Nejdek : 20.5. - 26.5.

Olomouc : 4.5. - 7.5.

Pardubice : začátkem dubna a kolem 1.5. (bude upřesněno) Plzeň : 3.5. - 10.5.

Praha : 27.3. - 2.4., 3.5. - 20.5., 11.9. - 24.9.

Zlín : 12.5. - 14.5.

Žďár n.Sáz.: termín nestanoven.

Z ČLENSKÉ ZÁKLADNY

Po důkladné revizi a srovnání knihy matriky, členských příspěvků a abecedního seznamu, byl upřesněn počet členů klubu: 189 platících členů
24 nových v r.1999

213 platících členů

5 čestných členů - neplatících

218 členů evidovaných v matrice

Po schválení výborem klubu bylo vyřazeno 15 členů pro neplnění stanov. Stále musím upomínat neplatiče přesto, že je to jejich základní povinnost.

4 členové byli vyřazeni z evidence na vlastní žádost:

Putnová Vlasta, Burianová Marta, Turková Miroslava a Kůtová Marie.

Změnu adresy hlásí:

Ing.Věra Fabiánková, Masarykovo nám.8,Boskovice, 680 01

Drahuše Štefanová, Husova 12, Mikulov, 692 01

Ing.Aleš Kunc, Štompil 28, Brno, 624 00 .

Opravu adresy hlásí:

Jan Bürgel, Střešovická 45, Praha 6, 162 00

Změnu telefonu hlásí:

Dr.Vít Hrabě: (05)48531063

Pro zpestření statistiky: Náš klub vstupuje do roku 2000 ve složení 108 žen a 110 mužů.

119 bydlí v Brně (+Brno-venkov)

99 je mimobrněnských (11 ze Slovenské republiky).

Přeji všem ohebná záda a krásné kytky.

Danuše Prokešová, matrikářka

INZERCE

* Prodám ovocnou zahradu 900 m² v krásném prostředí chráněné oblasti Blanska. Menší srubová chata s podkrovím, moderně zařízená. Vybudovaná velká skalka, výborný sklep na ovoce. Elektřina, voda. Cena dohodou.

Anna Nečasová Provazníková 39

613 00 Brno, tel. (05)528435

* Zahradnictví v Novém Dvoře u Veverské Bitýšky je zaměřeno na pěstování trvalek.

Prodejní sortiment sestává z asi 50 druhů. V zájmu zlepšení nabídky a rozšíření sortimentu nabízí možnost umístování a prodeje výpěstků členů Klubu skalničkářů v tomto zahradnictví během celého vegetačního období.

Technické požadavky: - opatření všech rostlin jmenovkami s latinským a českým názvem a to nesmytelně.

- používání obchodních květináčků a kontejnerů.

S veškerými obchodními a technickými otázkami se obraťte na vedoucího zahradnictví Petra Gelbiče.

ČESKÁ TELEFLORA s.r.o.

Grohova 6

602 00 Brno

tel./fax: (05)41219060

* Mám zájem o chybějící čísla brněnského časopisu Skalničkářův rok: č.1,2,3 a 6. Bohuslav Míček

Spojovací 14
616 00 Brno
tel.(05)747998

DROBNÉ ZPRÁVY A INFORMACE

* Marně sháníte nějakou rostlinu? Chcete nabídnout přebytky svých výpěstků? Chcete něco sdělit ostatním členům klubu?

Od toho je tu náš časopis, v němž je pro členy klubu inzerce zdarma! Na veškeré příspěvky se těší *Ing.Mojmír Martan, Úvoz 7, 602 00 Brno.*

* Uzávěrka příštího čísla zpravodaje je 20.7.2000

KALENDÁŘ AKCÍ KLUBU V 1.POLOLETÍ 2000

22/1 9.00 výroční členská schůze

3/2 16.30 členská schůze + přednáška 17/2 16.00-16.30 půjčování knih v klubovně

2/3 16.30 členská schůze + přednáška

16/3 16.00-16.30 půjčování knih v klubovně

5/4 16.30 členská schůze + přednáška

6/4 12.00-18.00 1.burza - příjem rostlin

7/4 9.00-18.00 1.burza - prodej

8/4 9.00-12.00 1.burza - prodej

12.00-15.00 1.burza - likvidace

20/4 16.00-16.30 půjčování knih v klubovně

22/4 9.00-15.00 brigáda v Bystřci - příprava výstavy

26/4 10.00-17.00 příjem exponátů na výstavu

27/4 10.00-14.00 příjem exponátů na výstavu

12.00-18.00 2.burza - příjem rostlin

28/4 10.00-12.00 2.burza - příjem rostlin

16.00 výstava - slavnostní zahájení

29/4- 8/5 9.00-18.00 výstava + 2.burza - prodej

9/5 12.00-16.00 likvidace výstavy a 2.burzy

18/5 16.00-16.30 půjčování knih v klubovně

26/5-28/5 zájezd

1/6 16.30 členská schůze + beseda

15/6 15.30-16.30 výplata za prodané rostliny a brigády

16.00-16.30 půjčování knih v klubovně

20/7 uzávěrka příštího čísla zpravodaje

24/8 16.00-16.30 půjčování knih v klubovně

7/9 16.30 členská schůze + přednáška